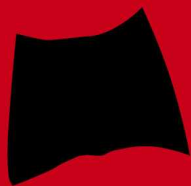


≡ KNIHA ZLIN

VALERIA

otčina

ROBERT HARRIS



FLEET

Robert Harris

Otčina

otčina

ROBERT HARRIS

Copyright © 1992 by Robert Harris
Translation © Pavel Bakič, 2012

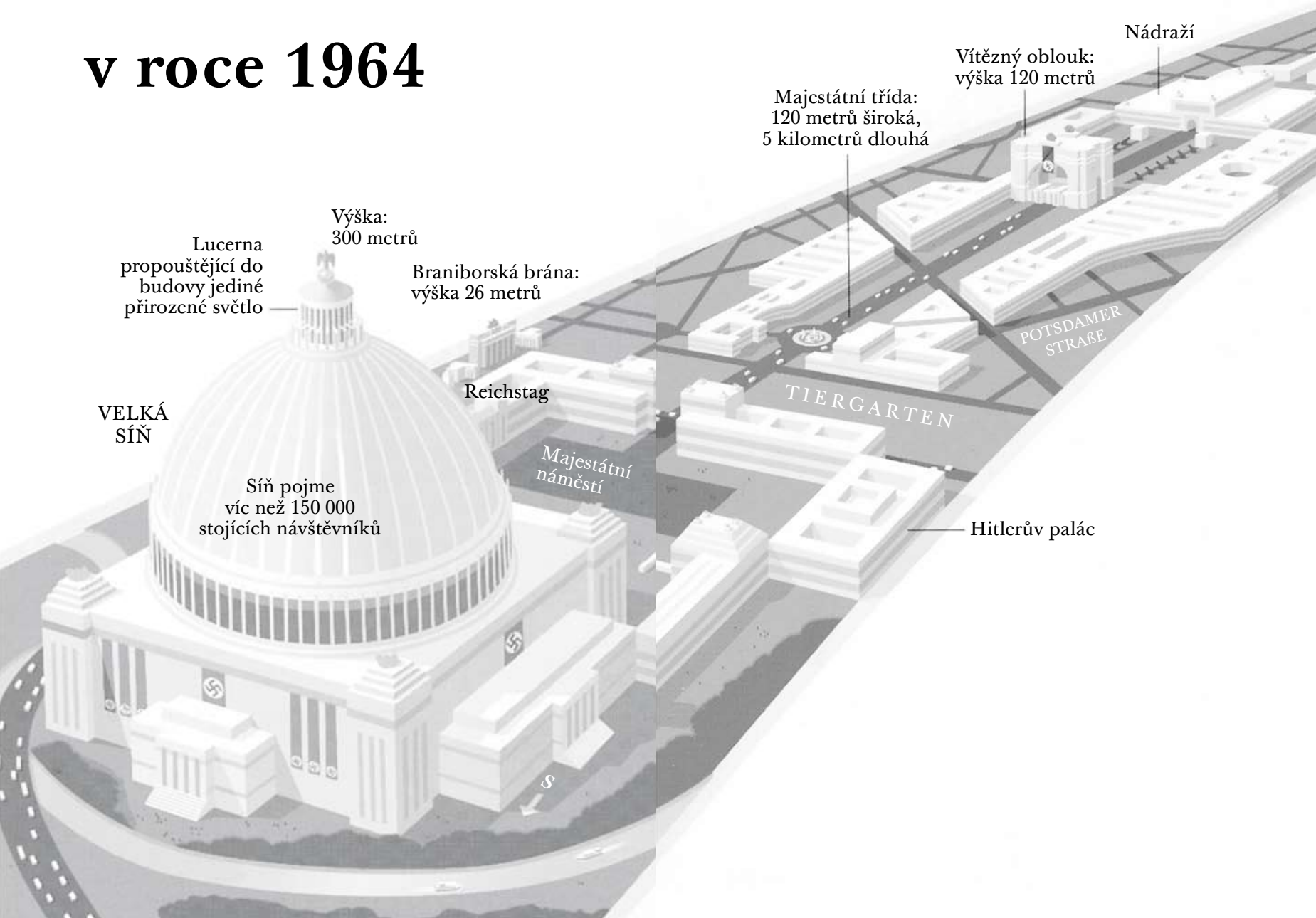
ISBN 978-80-87497-16-6
ISBN 978-80-7473-038-2 (PDF)

Poděkování

Děkuji knihovníkům i dalším zaměstnancům Wienerovy knihovny v Londýně, kteří mi po několik let byli nápomocní.

Rovněž bych rád poděkoval Davidu Rosenthalovi a zejména Robynu Sismanovi, bez nichž bych tuto knihu vůbec nerozepsal, natož abych ji dokončil.

Hitlerův Berlín v roce 1964



Velkoněmecká říše v roce 1964



Atlantský oceán

Reichskommissariat
Moskowien

Ufa

Sankt Petersburg

Moskva

Reichskommissariat
Ostland

Riga

Königsberg

Danzig

Hamburk

Generální
gouvernement

Krakau

Protektorát
Čechy a Morava

Berlín

Moselland

Westmark

Ostmark

Rovno

Generalkommissariat
Taurien

Melitopol

Reichskommissariat
Kaukasus

Gotenburg

Theoderichshafen

Kaspické moře

Tiflis

Měřítko



Evropu mělo brutálně opanovat sto milionů sebejistých Němců. Výsadní postavení jim měla zajistit technologická civilizace a otrocká práce vykonávaná ztenčující se původní populací, proměněnou v zanedbané, nemocemi prolezlé, negramotné idioty. Vladaři by se pak po libosti proháněli na nekonečných autostrádách, rozplývali se nad výletním střediskem zřízeným rekreační organizací Radostí k síle a obdivovali se sídlu Strany, vojenskému muzeu a planetáriu, které Führer hodlal postavit v Linci, své nové Hitleropoli. Nad zákuskem by naslouchali nekonečným nahrávkám *Veselé vdovy* a z tisícileté německé říše by se nedokázali vymanit ani v představách.

Hugh Trevor-Roper
Hitlerova mysl

Občas slyším: „Hlavně opatrně! Čeká vás dvacetiletá válka proti záškodníkům!“ Ta vyhlídka mě těší... Německo nepoleví a zůstane ve střehu.

Adolf Hitler
29. srpna 1942

ČÁST PRVNÍ

Úterý 14. dubna 1964

Tobě, Adolfe Hitlerě,
coby vůdci a kancléři Německé říše,
přisahám věrnost a odvahu.
Tobě, jakož i Tebou určeným nadřízeným,
se nadosmrti zavazuji k poslušnosti.
K tomu mi dopomáhej Bůh.

Přísaha jednotek SS

Nízko nad Berlínem celou noc visel naducaný mrak a neodtáhl ani s příchodem jakéhosi takéhosi rána. Na západním okraji města se přes hladinu Havelského jezera jako dým táhly záclony deště.

Voda splývala s nebem v jednu šedou plochu, již narušovala jen tmavá linka protějšího břehu. Vládl tam naprostý klid a nesvítilo žádné světlo.

Xavier March, detektiv z oddělení vražd na berlínském Kripu, jak se říkalo kriminální policii, vystoupil z volkwagenu a nastavil tvář dešti. V přeháňkách podobných té dnešní si liboval jako málokdo. Znal jejich chuť i vůni. Déšť přišel od Baltu, ze severu, byl studený, palčivě slaný a voněl mořem. March jako by se na okamžik vrátil do doby před dvaceti lety, na můstek ponorky, která za tmy a se zhasnutými světly potají vyplouvá z Wilhelmshavenu.

Pohlédl na hodinky. Bylo sedm pryč.

Před ním parkovala u cesty další tři auta. Řidiči dvou z nich pospávali za volantem, výjimku tvořil hlídkový vůz pořádkové policie, Ordnungspolizei, jíž žádný Němec neřekl jinak než Orpo. V něm nikdo nesesedl a ze staženého okénka se vlhkým vzduchem neslo pronikavé syčení rádia, přervané občas prudkým zadrmmolením. Majáček na střeše vrhal světlo na les u cesty: modrá, černá, modrá, černá, modrá, černá...

March se rozhlédl po policistech z Orpa. Marně se snažili ukrýt před deštěm pod břízou na břehu jezera a v bahně u jejich nohou se cosi matně lesklo. Opodál seděl na kládě mladík v černé teplákové soupravě se znakem SS na náprsní kapse. Hrbil se jako hromádka neštěstí, lokty opíral o kolena a ruce si tiskl ke spánkům.

March naposledy potáhl z cigarety a zahodil ji. Na mokré silnici zasyčela a zhasla.

Vykročil a jeden z policistů ho pozdravil zdviženou pravicí.

„Heil Hitler!“

March si ho nevšímal a sklouzl po bahnitém břehu k mrtvole.

Vychladlé tělo patřilo otlému, plešatému starci a bylo otřesně bílé. Z dálky by ho člověk mohl považovat za alabastrovou sochu hozenou do bláta. S rozhozenýma rukama a zakloněnou hlavou ležela zabahněná mrtvola na zádech, napůl ponořená ve vodě. Jedno oko zůstalo pevně zavřené, druhé výhružně zíralo na špinavou oblohu.

Aniž by spustil oči z mrtvoly, oslovil March svým vlídným hlasem Unterwachmeistera, který ho předtím pozdravil: „Vaše jméno?“

„Ratka, Herr Sturmbannführer.“

Hodnost Sturmbannführera se udělovala v SS, odpovídala pozici majora ve Wehrmachtu, a Ratka se navzdory pekelné únavě a promočenému oblečení snažil projevit úctu. March se na něj ani nemusel ohlížet, aby si ho dokázal zařadit: tři žádosti o přeložení ke Kripu, všechny zamítnuté. Svědomitá ženuška, která Führerovi povila celé fotbalové mužstvo. Plat dvě stě marek. Neutuchající víra v lepší zítřky.

„Tak mi povězte, Ratko,“ požádal ho March stejně vlídným hlasem jako předtím, „kdy se to tělo našlo.“

„Bude to hodina a něco, pane. Měla nám končit hlídka v Nikolasee. Ohlásili jsme dispečinku, že to bereme. Nejvyšší důležitost. Dorazili jsme za pět minut.“

„Kdo ho našel?“

Ratka ukázal palcem přes rameno.

Mladík v teplákové soupravě vstal. Nemohlo mu být víc než osmnáct. Byl ostříhaný tak nakrátko, že pod

porostem světle hnědých vlasů prosvítala růžová kůže. Marchovi neušlo, že se mladík vyhýbá pohledu na mrtvolu.

„Vaše jméno?“

„SS-Schütze Hermann Jost, pane.“ Měl saský přízvuk a zněl napjatě, nejistě, jako by chtěl být za každou cenu užitečný. „Z výcvikového střediska Seppa Dietricha ve Schlachtensee.“ March ten areál znal: Obluda z betonu a asfaltu, která v padesátých letech vyrostla přímo na jih od Havelského jezera. „Běhám tudy skoro každé ráno. Byla ještě tma. Nejdřív jsem myslel, že vidím labuť,“ zakončil bezmocně.

Ratka si s opovržlivým výrazem odfrkl. Esesácký kadet, kterému nažene strach jeden tuhý staroch! Žádný div, že se boje na Urale tak vlekly.

„Viděl jste ještě někoho?“ zeptal se March tónem laskavého strýčka.

„Nikoho, pane. Vrátil jsem se půl kilometru na piknikový plácek, je tam telefonní budka. Zavolał jsem a pak se vrátil a čekal na policii. Po cestě jsem nepotkal ani nohu.“

March znovu pohlédl na tělo. Muž byl opravdu těžký, dobře sto deset kilo.

„Vytáhneme ho z vody.“ Vykročil k silnici: „Nejvyšší čas probrat támhle ty Růženky.“ Ratka, přešlapující v lijáku z nohy na nohu, se zazubil.

Děšť se mezitím spustil s plnou silou a kladowský břeh jezera prakticky zmizel. Voda pleskala o listí a bubnovala na střechy aut. Průtrž provázel pach rozkladu, pach plodné hlíny a hnijících rostlin. Marchovi zplihly vlasy a po zátylku mu stékala voda. Vůbec ji nevnímal. Každý seberutinnější případ pro něho skýtal příslib dobrodružství, alespoň ze začátku.

Dva a čtyřicetiletý March měl štíhlou postavu, šedé vlasy a chladné šedé oči ladící s oblohou. Ministerstvo

propagandy za války vymyslelo, že dá posádkám ponořek přízvisko „šedí vlci“, a k Marchovi by ta přezdívka svým způsobem i seděla, byl totiž detektivní práci zcela oddaný. Vlčí povahu ale neměl. Nedržel se smečky a spoléhal víc na svoji hlavu než svaly, takže byl mezi kolegy známý jako „Lišák“.

Ponorkové počasí!

Prudce otevřel bílou škodovku a schytl z přetopeného auta závan horkého, vydýchaného vzduchu.

„Ránko, Spiedele!“ zacloumal policejním fotografem za rameno. „Jde se promoknout.“ Spiedel se s trhnutím probral a probodl Marche pohledem.

Okénko druhé škodovky letělo dolů dřív, než k autu vůbec došel. „Jak chceš, Marchi, jak chceš,“ pištěl August Eisler, lékař jednotek SS a patolog Kripa, jako by March urážel jeho důstojnost. „Ty kasárenské vtípky si nech na někoho, kdo je ocení.“

Shlukli se přímo u vody, všichni až na doktora Eislera, který postával opodál pod černým deštníkem; nikoho pod něj ale nepřizval. Spiedel přišrouboval blesk k fotoaparátu a opatrně se pravou nohou zapřel o drn. Pak zaklel, protože mu botu ošplíchla vlna.

„Do prdele!“

Blesk fotoaparátu na okamžik zmrazil celý výjev: bílé tváře, stříbřitá vlákna deště, temnotu lesa. Ve vzdálenosti několika metrů je kolébavě obcházela labuť, přišla se na ně podívat z nedalekého rákosí.

„Chrání si hnízdo,“ poznamenal mladý esesák.

„Vezmi to ještě odtud,“ ukázal March, „a odtud.“

Spiedel znovu zaklel a vytáhl promočenou nohu z bahna. Fotoaparát ještě dvakrát blýskl.

March se sehnul a popadl tělo v podpaží. Ztuhlo, na dotek připomínalo chladnou pryž a navíc klouzalo.

„Pomozte mi.“

Strážníci z Orpa uchopili každý jednu paži, společnými silami zabrali, zasupěli námahou a přes bahnitý břeh vytáhli tělo na promáčený trávník. March se napřímil a všiml si výrazu na Jostově tváři.

Modré plavky, které měl stařec na sobě, mu sklouzly ke kolenům. Pohlaví se v ledové vodě scvrklo na titěrnou snůšku bílých vajec v hnízdě černých chlupů.

Levá noha končila pod bérce.

Jak jinak, pomyslel si March. Dneska nic nebude jen tak. Skutečné dobrodružství.

„Herr Doktor? Co si o tom prosím myslíte?“

Eisler s popuzeným výrazem a nejvyšší opatrností přistoupil blíž a stáhl si jednu rukavici. Noha končila pod holení. Eisler se škrobeně sehnul, aniž by odložil deštník, a obkroužil místo prsty.

„Lodní šroub?“ nadhodil March. Viděl už z Teglerského jezera, Sprévy i řeky Alster v Hamburku vytahovat těla, která jako by si vzal do parády řezník.

„Ne,“ odtáhl Eisler ruku. „Stará amputace. A celkem odborně provedená.“ Sevřenou pěstí silně zatlačil na hrud'. Bahnitá voda vytryskla z úst a vykypěla z nosu. „Rigor mortis dosti pokročilý. Od smrti uplynulo dvanáct hodin, možná méně.“ Zase si rukavici natáhl.

Za jejich zády zakašlal zpoza stromů naftový motor.

„Saniťáci,“ řekl Ratka. „Ti si umí dát na čas.“

March pokynul Spiedelovi. „Ještě fotku.“

S pohledem upřeným na tělo si zapálil. Potom přidřep a zahleděl se do pootevřeného oka. Dlouho tak zůstal. Fotoaparát znovu blýskl. Labuť se vztyčila, mávla křídly a odletěla se krmit doprostřed jezera.

Ředitelství Kripa leží na opačném konci Berlína, pětadvacet minut od Havelského jezera. March potřeboval Jostovu výpověď a nabídl mu svezení do kasáren, aby se mohl převléct, ale mladík to odmítl s tím, že by rád svědčil co nejdřív. Jakmile tedy sanitka naložila tělo a vyrazila s ním do márnice, vyjeli Marchovým malým čtyřdveřovým volkswagenem do hustého ranního provozu.

Vzešlo jedno z těch bezútěšných berlínských rán, kdy je proslavený Berliner Luft spíš nevlídný než osvěžující a vlhkost zabodává do tváří a rukou tisíce mrazivých jehliček. Na Potsdamer Chaussee rozstříkovaly pneumatiky projíždějících aut vodu tak doširoka, až zatlačily chodce ke zdem. March tomu přihlížel z okénka posetého kapkami a představoval si město nevidomých, tápajících poslepu do práce.

Všechno působilo tak obyčejně. To mu později přišlo nejzvláštnější. Jako když se člověku přihodí neštěstí: Nejdřív je všechno v nejlepším pořádku, pak se prožene ta chvíle a po ní už svět nikdy nebude takový, jako býval. Těla vylovená z Havelského jezera byla nejobyčejnější věc na světě, nacházela se dvakrát do měsíce. Bezdomovci a zkrachovalí podnikatelé, zbrklá děcka a nešťastně zamilovaná mládež. Nehody, vraždy, sebevraždy – zoufalci, blázni, nešťastníci.

Telefon zazvonil v bytě na Ansbacher StraÙe před necelými dvěma hodinami, krátce po čtvrt na sedm. Marche nevzbudil, ležel už totiž v pološeru s otevřenýma očima a naslouchal dešti. Posledních několik měsíců špatně spal.

„Marchi? Máme hlášené tělo v Havelském jezeře.“ Volal mu Krause, který na Kripu řídil noční provoz. „Buď tak hodný a zajed' se tam podívat.“

March mu oznámil, že nemá zájem.

„To je ale všem jedno.“

„Nemám zájem,“ zopakoval March, „protože nemám službu. Měl jsem ji minulý a předminulý týden.“ A taky předpředminulý, mohl by dodat. „Dneska mám volno. Zkontroluj si rozpis.“

Na druhém konci drátu se rozhostilo ticho, a když se Krause zas ozval, neochotně se omluvil: „Máš kliku, Marchi. Koukal jsem na minulý týden. Klidně zas zalehni... Nebo od čeho jsem tě vlastně vyrušil,“ uchechtl se.

Poryv větru vrhl déšť proti oknu a zařinčel tabulkou.

Po nálezu těla vždy následovala předepsaná procedura, na místo činu se musel současně dostavit patolog, policejní fotograf a vyšetřovatel. Vyšetřovatelé se řídili podle rozpisu vyvěšeného v ústředí Kripu na Werderscher Markt.

„A kdo má vlastně dneska službu?“

„Max Jaeger.“

Jaeger. March s ním měl společnou kancelář. Pohlédl na budík a pomyslel na domek v Pankowě, kde Max žil se ženou a čtyřmi dcerami, které přes týden vídal prakticky jenom u snídaně. March byl oproti tomu rozvedený a žil sám. Dnešní odpoledne si vyhradil pro syna, ale předlouhé hodiny do oběda před ním zely prázdnotou. Vyplnit je rutinní prací mu nepřišlo jako špatný nápad.

„Tak mu dej pokoj,“ zamručel. „Jsem vzhůru, беру to.“

Ted', necelé dvě hodiny nato, stočil March pohled k pasažérovi ve zpětném zrcátku. Jost nepromluvil, co vyjeli od jezera. Prkenně seděl a sledoval šedé ubíhající budovy.

U Braniborské brány je mávnutím praporku zastavil policista na motorce.

Po Pařížském náměstí kroužila v promočených hnědých uniformách vojenská kapela SA a dupala do louží. Zavřeným okénkem volkswagenu tlumeně doléhal rytmus bubnů a trumpet, ostře odsekávající takty starého stranického pochodu. Několik desítek lidí přihlížejících od Akademie se choulilo před deštěm.

Jaro co jaro se Berlínem prakticky nedalo projet, aniž by člověk na nějaký takový nácvik narazil. Zbývalo šest dní do Hitlerových narozenin, státního svátku zvaného Führertag, kdy všechny kapely, kolik jich v Říši bylo, pokaždé maširovaly v průvodech. Stěrače odměřovaly rytmus s přesností metronomu.

„Tady máme nepopiratelný důkaz,“ prohlásil March při pohledu na shromážděné diváky, „že Němcům přeskočí, jakmile zaslechnou kutálku.“

Obrátil se na Josta a vymámil z něj pousmání.

Skladbu ukončil třesk činelů. Zazněl vlažný potlesk. Kapelník se obrátil k publiku a uklonil se. SA-mani za jeho zády už mezitím napůl klusali k autobusu. Policista na motocyklu čekal, až se náměstí vylidní, a potom krátce hvízdal na píšťalku a rukou v bílé rukavici vybídl Marche s Jostem k průjezdu branou.

Unter den Linden, která před nimi zela, přišla o lípy v třicátém šestém roce, kdy je oficiální místa vandalsky vykácela v průběhu olympiády. Místo nich nechal předseda berlínské NSDAP Josef Goebbels po obou stranách bulváru vztyčit sloupořadí, na jehož jednotlivých sloupech trůnily stranické orlice s rozepjatými perutěmi. Ze zobáků a konců křídel jim teď stékala voda, celé to evokovalo průjezd indiánským pohřebišťem.

Na světelné křižovatce s Friedrichstraße March zpomalil a odbočil vpravo. Dvě minuty nato už stáli na parkovišti proti ústředí Kripa.

Velitelství sídlilo na jižní straně Werderscher Markt, v podsadité a začazené šestipatrové obludě z dob císaře

Viléma. March sem posledních deset let docházel skoro denně. Jeho bývalá manželka si po právu stěžovala, že se tam uhnízdil víc než doma. Kolem hlídajících esesáků se vcházelo do rozvrzaných otočných dveří, za nimiž nástěnka oznamovala momentální stupeň teroristické hrozby. Existovaly čtyři kódy, od nejmírnějšího k nejzávažnějšímu: zelený, modrý, černý a červený. Jako pokaždé platil i dnes ten nejvyšší.

Ve vestibulu je ze skleněné budky zkontrolovala dvojice vrátných. March se prokázal a zapsal Josta.

V sídle bylo nezvykle rušno, v týdnu před Führertagem měl totiž každý trojnásob práce. Na mramorové podlaze klapaly podpatky sekretářek přenášejících krabice spisů. Ve vzduchu visel těžký odér mokrých kabátů a leštidla na parkety. Hloučky policistů v zelených uniformách Orpa a černých uniformách Kripa si špitaly o zločinech. Nad nimi si dvě vavřínem ověčené busty vyměňovaly přes vestibul prázdné pohledy. Jedna znázorňovala Führera a druhá Reinharda Heydricha, velitele Hlavního říšského bezpečnostního úřadu.

March odhrnul kovovou mříž výtahu a nechal Josta nastoupit.

Pod Heydrichovo vedení spadaly tři různé bezpečnostní složky. Nejniž stáli obyčejní policisté z Orpa, kteří zavírali opilce, křižovali po silnicích, udělovali pokuty, obstarávali zatýkání, vyjížděli k požárům, hlídkovali na železnici a na letištích, zvedali telefony na tísňové lince a lovili mrtvoly z jezer.

Nejvýš stálo Sipo, čili bezpečnostní policie. Spadalo pod něj jak gestapo, tak bezpečnostní složky samotné Strany, známé jako SD. Společně sídlily v pochmurném areálu kolem Prinz-Albrecht-Straße, kilometr jihozápadně od Marktu, odkud se potýkaly s terorismem, diverzanty, kontrašpionáží a „protistátní činností“. Měly přehled o tom, co se kdy šustlo v té které tovar-

ně nebo škoře, nemocnici nebo kantýně, v libovolném městě, vsi, ulici. O tělo v jezeře by se na Sipu zajímali, jen kdyby patřilo teroristovi nebo zrádci.

Kripo, Páté oddělení říšského bezpečnostního úřadu, se pohybovalo někde mezi těmito dvěma sbory a částečně se s nimi překrývalo. Vyšetřovaly se tam nekomplikované zločiny, sahající od vloupaček přes bankovní loupeže, přepadení, znásilnění a smíšená manželství až po vraždy. Identifikovat mrtvolu v jezeře a zjistit, jak se tam ocitla, to byla jasná práce pro Kripo.

Ve druhém patře výtah zastavil. Osvětlení chodby připomínalo akvárium. Slabá neonová záře se odrážela od zeleného lina a zeleně vymalovaných zdí. Bylo tam cítit stejné leštadlo jako ve vestibulu, okořeněné ovšem dezinfekcí na toalety a zažraným cigaretovým kouřem. Chodbu lemovala dvacítká dveří s výplní z mléčného skla, sem tam pootevřených. Vedly do kanceláří vyšetřovatelů. Zpoza jedněch se ozývalo tukaní osamělého prstu do psacího stroje, v jiné naprázdno zvonil telefon.

„Centrum neutuchajícího boje se zločinnými nepřáteli národního socialismu,“ ocitoval March titulek, který nedávno vyšel ve stranickém listu *Völkischer Beobachter*. Na okamžik se odmlčel, ale protože se Jost dál tvářil nechápavě, na vysvětlenou dodal: „Vtip.“

„Co prosím?“

„Nechte to plavat.“

Otevřel dveře a rozsvítil. Jeho kancelář byla vlastně jen tmavý kumbál, cela s jediným oknem, směřujícím do dvora obehnaného zčernalou cihlovou zdí. Po jedné stěně se táhly police nesoucí potrhané sbírky zákonů a nařízení v kožené vazbě, příručka vyšetřovatele, slovník, atlas, podrobnou mapu Berlína, telefonní seznam a krabice s přilepenými popisky typu „Braune“, „Hundt“, „Stark“, „Zidek“ – byrokratické pomníčky, připomínající dávno zapomenuté oběti. U další stěny

stály čtyři registratury. Na jedné trůnil květináč se zelencem. Před dvěma lety ho tam umístila sekretářka, v níž tehdy zrovna nejpálčivěji zaplanula nepřiznaná a neopětovaná vášeň ke Xavieru Marchovi. Mezitím květina uschla. Další nábytek v kanceláři nebyl, až na dva dřevěné stoly sražené k sobě u okna. Jeden byl Marchův, ten druhý patřil Maxi Jaegerovi.

March si pověsil kabát na háček u dveří. Pokud se tomu dalo vyhnout, nenosil uniformu, a dnes ráno mu liják skrápějící jezero poskytl záminku obléct si šedé kalhoty a tlustý modrý svetr. Přistrčil Jostovi Jaegerovu židli. „Posadte se. Kávu?“

„To budete hodný.“

Na chodbě stál automat. „My na to, vole, máme fotky, věřil bys tomu? Mrkej,“ doléhal k Marchovi chodbou hlas detektiva Fiebese z VB3 (oddělení pohlavních deliktů), chvástajícího se svým nejnovějším úspěchem. „Blejskla to její komorná. Že je tam vidět všechno do posledního chloupku? Ta holka by se focením měla živit.“

O co mohlo jít? March z boku udeřil do automatu a dole vypadl kelímek. Asi v tom bude manželka nějakého oficíra, usoudil, a polský zahradník přidělený z Generálního gouvernementu. O Poláky šlo nejčastěji, o zasněné, oduševnělé Poláky, kteří ukradli srdce manželkám, jejichž muži odešli bojovat na frontu. Podle toho, co slyšel, asi dvojici vyfotografovala nějaká žárlivka ze spolku Bund deutscher Mädel, co chtěla udělat radost strážcům pořádku a nahlásila pohlavní zločin ve smyslu zákona na ochranu německé krve z roku 1935.

Znovu do automatu praštil.

Proběhne slyšení u lidového soudu a *Der Sturmer* přinese výstražné štavnaté reportáže. Dva roky v Ravensbrücku pro ženušku, degradace a ostuda pro manžela. Pro Poláka pětadvacet let, pokud se na něj usměje štěstí. Trest smrti, pokud neusměje.

„Do hajzlu!“ Pak něčí mužský hlas cosi zamumlal a Fiebes, mazaný inspektor kolem pětapadesátky, kterému před deseti lety utekla žena s lyžařským instruktorem od esesáků, zavyl smíchy. March se s jedním kelímkem černé kávy v každé ruce stáhl zpátky do kanceláře a nohou zabouchl dveře, jak nejhlasitěji to šlo.

Reichskriminalpolizei

*Werderscher Markt 5/6,
Berlín*

SVĚDECKÁ VÝPOVĚĎ

Jmenuji se Hermann Friedrich Jost, narozen 23. 2. 1945 v Drážďanech. Jsem kadetem na berlínské Akademii Seppa Dietricha. O půl šesté ráno jsem se dnes jako obvykle vyrazil proběhnout. Nejradši běhám sám. Obvykle vyběhnu na západ, přes Grunewald k Havelskému jezeru, pak na sever k restauraci na ostrově Lindwerder, nakonec na jih ke kasárnám ve Schlachtensee. Tři sta metrů severně od silnice vedoucí po náspu na Schwanenwerder jsem si něčeho všiml ve vodě na okraji jezera. Bylo to mužské tělo. Po cestičce kolem vody jsem doběhl půl kilometru k telefonu a zavolal na policii. Vrátil jsem se k tělu a vyčkal jejího příjezdu. Celou dobu prudce pršelo a nikoho jsem nezahlédl.

Tuto výpověď jsem z vlastní svobodné vůle učinil v přítomnosti Xaviera Marche, vyšetřovatele kriminální policie.

SS-Schütze H. F. Jost
08:24/14. 4. 64

March se opřel a sledoval, jak mladík podepisuje výpověď. Neměl ve tváři jediný ostrý rys, jeho obličej byl miminkovsky růžový a poddajný. Kolem úst se rojilo akné a na horním rtu ulpěl náznak knírku. March pochyboval, že už se kadet holí.

„Proč běháte sám?“

Jost mu vrátil podepsanou výpověď. „Aby se dalo přemýšlet. Je to dobrá věc, vyšetřit si každý den chvíli pro sebe. V kasárnách se to moc nepoštěstí.“

„Kadetem jste jak dlouho?“

„Tři měsíce.“

„Baví vás to?“

„Jestli mě to baví!“ odvrátil Jost tvář k oknu. „Zrovna jsem nastoupil v Göttingenu na univerzitu, když mě povolali. Řekněme, že to nebyl nejšťastnější den mého života.“

„Co jste studoval?“

„Literaturu.“

„Německou?“

„Vy znáte nějakou jinou?“ poctil ho Jost jedním ze svých chabých pousmáních. „Rád bych se na univerzitu vrátil, až si ty tři roky odkroutím. Chci se stát učitelem, spisovatelem, ne vojákem.“

March přeletěl očima jeho výpověď. „Když vám armáda tak vadí, co děláte v SS?“ Odpověď uhádl předem.

„To táta. Pomáhal založit Leibstandarte Adolf Hitler. Však víte, jsem jeho jediný syn, hrozně si to přál.“

„Musí vám to lézt krkem.“

Jost pokrčil rameny. „Nějak to přežiju. A říkali mi, samozřejmě neoficiálně, že nebudu muset na frontu. Potřebují na důstojnické škole v Bad Tölzu někoho, kdo by odpřednášel hodiny o úpadkovosti americké literatury. Taková úpadkovost, to už je mi daleko bližší.“ Znovu se odvážil usmát. „Možná ze mě vyrostete expert.“

March se zasmál a znovu nahlédl do výpovědi. Něco v ní nehrálo, a konečně přišel na to, co. „Nepochybně.“ Odložil papír stranou a vstal. „Tak ať vám učení jde.“

„Už můžu jít?“

„Ovšem.“

Jost se s úlevným výrazem zvedl. March vzal za kliku. „Ještě poslední otázka,“ obrátil se a upřeně kadetovi SS pohlédl do očí. „Proč mi lžete?“

Jost sebou trhl. „Cože...?“

„Povídáte, že jste z kasáren vyběhl v pět třicet. Policii jste zavolal v šest nula pět. Schwanenwerder je od kasáren tři kilometry. Jste ve formě, běháte každý den. Neloudáte se, lije jak z konve. Jestli jste zničehonic nezačal kulhat, musel jste k jezeru doběhnout dávno před šestou, a ve vaší výpovědi nám někam zmizelo odhadem dvacet minut z pětatřiceti. Ty padly na co, Joste?“

Mladíka zřejmě vyvedl z míry. „Možná jsem vyběhl později. Nebo jsem si možná nejdřív dal pár koleček na dráze...“

„To je samé možná,“ zakroutil March posmutněle hlavou. „Fakta se dají ověřit, a chci vás varovat, že když si budu muset pravdu zjistit sám a pak s ní za vámi přijít, už to pro vás zdaleka nebude takový med. Jste homosexuál, nemám pravdu?“

„Herr Sturmbannführer! Jak proboha...“

March mu položil ruce na ramena. „Mně po tom nic není. Třeba každé ráno běháte sám proto, abyste se mohl na dvacet minut sejít s nějakým klukem. To je vaše věc. Já na tom nic zlého nevidím. Mě zajímá jen to tělo. Viděl jste něco? Co jste doopravdy dělal?“

Jost zavrtěl hlavou: „Nic, přísahám.“ Ve výrazných světlých očích mu stály slzy.

„Jak myslíte,“ propustil ho March. „Počkejte dole, zařídím vám odvoz zpátky do Schlachtensee.“ Otevřel dveře. „A pamatujte si, co jsem vám říkal. Bude lepší, když mi všechno prozradíte hned, než když na to pak přijdu sám.“

Jost zaváhal a March měl už už dojem, že by mohl něco prozradit, ale nakonec jen vyšel na chodbu a byl pryč.

March zavolal do podzemních garáží a poslal pro svědka auto. Zavěsil a vyhlédl z umouněného okna na protější zeď. Zčernalé cihly se leskly stékajícím deštěm. Nešel na toho chlapce moc zhurta? Nejspíš šel. Občas se ale pravdy nebylo možné dopídit jinak než útokem ze zálohy, nečekaným výpadem, který ji zastihl nepřipravenou. Lhal mu Jost? Určitě. Jenže pokud byl vážně homosexuál, nic jiného si dovolit nemohl, protože usvědčení ze „zločinů proti společnosti“ okamžitě vedlo do pracovního tábora. Esesáci zatčení za homosexualitu se přiřazovali k trestným batalionům na východní frontě, a málokterý se vrátil.

March za poslední rok poznal nepočítaně mladíků podobných Jostovi. Přibývalo jich každým dnem. Bouřili se proti rodičům. Zpochybňovali státní autoritu. Poslouchali americký rozhlas. Šířili na koleně pořízené výtisky zakázaných knih od Güntera Grasse, Grahama Greena, George Orwella a J. D. Salinger, a především protestovali proti válce, proti nekonečnému boji se sovětskými partyzány, kteří se těšili americké podpoře a proti kterým se na Urale válčilo už dlouhých dvacet let.

Náhle se March za svoje chování k Jostovi zastyděl a napadlo ho, že ještě seaběhne dolů a omluví se mu. Potom se ale vždycky usnesl, že na prvním místě jsou jeho povinnosti vůči mrtvým. Jako pokání za raní šikanu zjistí, komu vylovené tělo vlastně patří.

Dispečink berlínské kriminální policie zabírá na Wenderscher Markt většinu třetího patra. March bral schody nahoru po dvou. U vchodu se musel prokázat strážní samopalem. Dveře se otevřely se zaduněním elektricky ovládaných západek.

Polovinu zdi naproti vchodu zabírá žárovkami osazená mapa Berlína. Shluk oranžových hvězd vyznačuje v pološeru všech sto dvacet dva policejních stanic ve

městě. Vlevo se nachází druhá, ještě rozsáhlejší mapa, zachycující celou Říši. Rudými světly jsou označena města, jimž jejich velikost vynesla vlastní oddíl Kripa. Střední Evropa je jedna červená výheň, zatímco na východě světla postupně řídnou a za Moskvou už jako táboráky ve tmě svítí jen pár osamělých jisker. Planetárium zločinu.

Krause, službukonající důstojník berlínského okrsku, seděl na stupínku pod mapami. Právě telefonoval, takže March zůstal stát poblíž, a pozdravil ho zdviženou rukou. Před Krausem sedělo v zasklených budkách tucet žen v naškrobených bílých košilích a každá měla na hlavě sluchátka s mikrofonom. Co ty si musejí vyslechnout! Seržant tankové divize se vrátí z inspekce na východě, po večeri vytáhne pistoli a postupně zastřelí ženu a všechny tři děti. Potom rozstříkne po stropě vlastní mozek. Hysterická sousedka zavolá policii. A zpráva dojde sem, kde se prověří, zhodnotí, zestruční a předá o patro níž do chodby potažené popraskaným linem a prosáklé cigaretovým kouřem.

Za zády službukonajícího důstojníka se kyselila sekretářka, zapisující noční případy na tabuli se čtyřmi sloupečky: trestné činy (závažné), trestné činy (násilné), nehody, úmrtí. Každá kategorie se dál dělila na čtyři oddíly: doba nahlášení, zdroj informace, další podrobnosti a uskutečněné kroky. Největší město na světě se pyšnilo deseti miliony obyvatel, ale průměrně bouřlivá noc se naměstnala na pár hieroglyficky popsaných čtverečních metrů plastu.

Od desáté hodiny večer došlo k osmnácti úmrtím. Nejtragičtější byla autonehoda označená *1H 2D 4K*, k níž po jedenácté došlo v Pankowě a při které zahynuli tři dospělí a čtyři děti. Uskutečněné kroky: žádné, o vyšetřování se postará Orpo. V Kreuzbergu uhořela rodina při domovním požáru, před barem ve Weddin-

gu někoho ubodali, ve Spandau umlátili ženu. Marchovo zkomplikované ráno bylo na seznamu poslední: 06:07, [O] (označení zpráv přijatých z Orpa), 1H Havel/March. Sekretářka ustoupila a s ostrým cvaknutím zavřela fixu.

Krause dotelefonoval a nasadil omluvný výraz: „Už jsem ti říkal, že mě to mrzí, Marchi.“

„Nic se nestalo. Jdu si pro berlínský seznam pohřešovaných. Řekněme za posledních čtyřicet osm hodin.“

„Hned to bude,“ ulevilo se viditelně Krausemu. Otočil se na židli ke kyselé sekretářce: „Slyšela jste pana vyšetřovatele, Helgo. Koukněte se, jestli za poslední hodinu něco nepřišlo.“ Obrátil se zpátky k Marchovi, oči zarudlé nedostatkem spánku. „Jindy bych tomu dal ještě hodinku, ale víš, jak to chodí, když se něco seběhne zrovna tam.“

March vzhlédl k mapě Berlína. Většinu tvořila šedivá pavučina ulic, ale vlevo se nacházely dvě barevné výjimky, zelený Grunewald a modrá stužka Havely, tekoucí po jeho okraji. V jezeře se jako embryo choulil ostrov, spojený s pevninou tenkým pupečním náspem.

Schwanenwerder.

„Pořád tam Goebbels bydlí?“

Krause přikývl. „Ostatní taky.“

Jednalo se o jednu z nejprestižnějších adres v Berlíně, v podstatě vládní čtvrt. Pár desítek rozlehlých domů chráněných před pohledem z cesty. Stráž u nájezdu na odbočku. Ostrov skýtal soukromí, bezpečí, vlastní kotviště i výhled do zeleně. Nález těla k idyle nepřispíval a dnešní mrtvolu vyplavilo jezero necelých tři sta metrů odtud.

„Místní Orpo tam tomu říká Bažantí ostrov,“ prozradil Krause.

March se usmál. „Zlatí bažanti“ se v pouličním slangu přezdívalo předákům Strany.

„Na tomhle zápraží je vždycky lepší mít rychle zameteno.“

„Pohřešované osoby nahlášené od sobotního rána,“ vrátila se Helga se seznamem, „a dosud nenalezené.“ Podala Krausemu dlouhý svitek s vytištěnými jmény. Důstojník ho proletěl a podal Marchovi. „To se zapo-
tíš.“ Vypadal, že se výborně baví. „Měl bys to hodit na toho tlustocha, jak s ním děláš, na toho Jaegera. Měla to přece být jeho polízanice, jestli jsi nezapomněl.“

„Dík, aspoň to ale nakousnu.“

Krause zavrtěl hlavou. „Makáš dvakrát víc než ostatní. Povýšení v nedohlednu. Plat stojí za prd. Nemáš ty o kolečko víc?“

March sroloval seznam pohřešovaných do ruličky, předklonil se a zlehka s ním Krausemu poklepal na hrud'. „Nějak ti neslouží paměť, kamaráde,“ připomněl mu. „Arbeit macht frei.“ Heslo pracovních táborů: Práce osvobozuje.

Podél řady telefonistek vykročil zpátky a za zády slyšel, jak si Krause před Helgou odfrkl: „No neříkal jsem to? Co má být tohle za vtipy?“

Do kanceláře dorazil, právě když si Max Jaeger věšel kabát. „Zavi!“ uvítal ho tlouštík s otevřenou náručí. „Hlásili mi to ze služebny. Jak ti mám poděkovat?“ Měl na sobě uniformu Sturmbannführera SS a na kabátu mu ještě ulpěly pozůstatky snídaně.

„Jsem holt měkkota,“ odbyl to March. „A moc se neraduj, to tělo nebylo podle čeho identifikovat a od neděle se v Berlíně ztratila stovka lidí. Už jenom projít ten seznam je práce na pár hodin. A já jsem slíbil, že se odpoledne postarám o kluka, takže to budeš mít na krku sám.“

Zapálil si a vyložil Jaegerovi podrobnosti o místě nálezu, amputované noze a svém podezření ohledně Jos-

ta. Jaeger si ho s bručením vyslechl. Byl to neupravený hromotluk a motovidlo, dvoumetrový čahoun s neo-hrabanýma rukama a nohama. March byl skoro o deset let mladší než jeho kolega padesátník, ale od roku 1959 seděli v jedné kanceláři a čas od času řešili nějaký případ společně. Kolegové z Werderscher Markt o nich za jejich zády žertovali jako o Lišákovi a Medvědovi a tím, jak se March s Jaegerem navzájem škorpili a zároveň kryli, se do určité míry podobali dlouholetým manželům.

„Tady máš ty pohřešované,“ usedl March ke stolu a rozvinul vyjetý seznam se jmény a daty narození, s časem, od kdy se o jednotlivých lidech nic neví, a s adresami těch, kdo jejich zmizení nahlásili. Jaeger mu nahlédl přes rameno, uniformu měl celou načichlou od kouření širokých pahýlovitých doutníků. „Podle doktůrka Eislera zemřel včera večer někdy po šesté, tím pádem asi nikomu nechyběl dřív než v sedm, v osm. Možná ho dokonce čekají ještě dneska ráno, nemáme záruku, že v tom seznamu vůbec je. Ale musíme zvážit ještě dvě další možnosti, nemám pravdu? První je, že se pohřešoval už nějakou dobu, druhá – a z vlastní hořké zkušenosti víme, že to není nic nemožného – je taková, že Eisler dobu úmrtí zmotál.“

„Toho neměli pouštět ani na veterinu,“ ušklíbl se Jaeger.

March rychle sečetl jména. „Je jich sto dva. Tomu chlapovi mohlo být tak šedesát.“

„Padesát, pro jistotu. Polykej dvanáct hodin andělíčky a taky nebudeš vypadat k světu.“

„Pravda. Tím nám odpadnou všichni, co se narodili po roce 1914, zbude řekněme deset jmen. Identifikace je hračka: Měl děda obě nohy?“ March papír přeložil, roztrhl ho napůl a jednu část podal Jaegerovi. „Kde má Orpo stanice v okolí jezera?“

„To bude Nikolassee,“ vypočítával Max, „Wannsee, Kladow, Gatow, Pichelsdorf..., ale ten už je asi moc na severu.“

Další půlhodinu strávil March tím, že všechny postupně obvolal, a nevynechal ani Pichelsdorf. Zajímal se, jestli někdo nenašel opuštěné oblečení nebo jestli popis mrtvoly nesedí na místního bezdomovce. Marně. Potom se vrhl na svou část seznamu. Do půl dvanácté prošel všechna jména, která přicházela v úvahu. Vstal a protáhl se.

„Pan Nikdo.“

Jaeger dotelefonoval deset minut před ním a teď vyhlížel z okna a pokuřoval. „Populární osobnost, nemám pravdu? Dokonce i ty jsi proti němu hotový miláček davů.“ Odložil doutník a vytáhl z pusy pár úlomků suchého tabáku. „Zajdu na služebnu, jestli do toho seznamu někdo nepřibyl. Nech to na mně a užij si to s Pilim.“

V ohyzdném kostele naproti centrále Kripa právě skončila bohoslužba. March z protější strany ulice pozoroval, jak kněz v ošuntělém pršiplášti, navlečeném přes roucho, zamyká. Náboženství se v Německu netěšilo přízni úřadů. Kolik věřících se na mši asi odvážilo navzdory gestapáckému špehování? říkal si March. Půltuctu? Kněz zastrčil těžký kovový klíč do kapsy a obrátil se. Všiml si jeho pohledu a hned se sklopenýma očima chvátal pryč, jako by se nechal přistihnout při protiprávním kšeftování. March si zapnul knoflíky u kabátu a špinavým berlínským ránem kněze následoval.

„Stavba Vítězného oblouku započala roku 1946 a dokončena byla roku 1950 na Den národní obrody. Návrh oblouku pochází od samotného Führera a vychází z kreseb pořízených v Létech boje.“

Pasažéři výletního autobusu, alespoň ti, kteří průvodkyni rozuměli, si poznatek uložili do paměti a nadzvedli se ze sedaček nebo se vyklonili do uličky, aby získali lepší výhled. Xavier March, sedící uprostřed autobusu, si posadil syna na klín. Průvodkyně ve středních letech měla na sobě tmavě zelenou uniformu říšského ministerstva turismu a s široce rozkročenýma nohama stála vpředu, zády k čelnímu sklu. Byla nachlazená a její hlas zněl z reproduktorů zdušeně.

„Oblouk je vybudován ze žuly a dosahuje objemu dvou milionů tří set šedesáti pěti tisíc šesti set osmdesáti pěti kubických metrů.“ Kýchla. „Pařížský Arc de Triomphe by se do něj vešel devětačtyřicetkrát.“

Na okamžik se oblouk tyčil přímo před nimi a pak je náhle obklopil jako nezměrný tunel s kamenným žebrováním, delší než fotbalové hřiště a vyšší než patnáctipatrová budova. Klenutou kupolí plnou stínů se podobal katedrále. V podvečerním šeru tančila v osmi pruzích čelní a zadní světla aut.

„Oblouk je sto osm metrů vysoký, sto šedesát osm metrů široký a průjezd je dlouhý sto devatenáct metrů. Uvnitř jsou na zdech vytesána jména tří milionů vojáků, kteří v letech 1914 až 1918 a 1939 až 1946 padli při obraně vlasti.“

Znovu kýchla. Pasažéři znovu poslušně zvrátili hlavy a obdivovali Listinu padlých. Sešla se pestrá skupinka, složená z několik Japonců ověšených fotoaparáty, dvojice Američanů s holčičkou v Piliho věku a pár německých

osadníků z Ostlandu nebo z Ukrajiny, kteří do Berlína dorazili na Führertag. March si Listinu padlých neprohlížel, někde v ní totiž stálo jméno jeho otce a obou dědečků. Sledoval místo toho průvodkyni. Když se domnívala, že se nikdo nedívá, odvrátila se a rychle si utřela nos do rukávu. Autobus znovu vyjel do mrholení.

„Za obloukem nás čeká hlavní úsek třídy Vítězství. Tu navrhl říšský ministr Albert Speer a byla dokončena roku 1957. Je sto dvacet tři metrů široká a na délku měří pět celých šest kilometru, což ji činí širší a také dvaapůlkrát delší než Champs-Élysées v Paříži.“

Vyšší, delší, větší, širší, dražší... Navzdory vítězství zůstal Německu zbohatlický komplex méněcennosti, uvažoval March. Nic neobstojí samo o sobě, všechno se musí srovnávat s cizinou.

„Pohled, který se odsud otevírá na severní stranu třídy Vítězství, je považován za jeden z divů světa.“

„Jeden z divů světa,“ opakoval Pili šeptem.

A div to byl, i za dnešního počasí. Třidu plnou hustého provozu ohraničovaly po stranách skleněné a žulové stěny Speerových nových budov, ministerstev, kanceláří, velkých obchodů, kin, činžáků. Na druhé straně končila řeka světél Velkou říšskou síní, která se v dešti vyjímal jako bitevní loď a jejíž kupole se napůl ztrácela v nízko visících mracích.

Osadníci si obdivně špitali. „Je jako hora,“ žasla žena za Marchem. Měla s sebou manžela a čtyři syny, nejspíš výlet plánovali celou zimu. Za sněžných bezměsíčných nocí v Minsku nebo Kyjevě, tisíc kilometrů od domova, je hrála brožura ministerstva turismu a sen o dubnu v Berlíně. Jak sem přijeli? Možná se zájezdem organizace Radostí k síle: dvouhodinový let tryskovým junkersem a při mezipřistání prohlídka Varšavy. Nebo tři dny prosezené v rodinném volkswagenu na autostrádě Berlín–Moskva.

Pili se vykroutil z otcova náručí a nejistým krokem se vydal dopředu. March sevřel hřbet nosu mezi palec a ukazováček. Ten zvyk se s ním táhl – od kdy vlastně? Nejspíš od služby na ponorkách, při které zněly šrouby britských bitevních lodí z takové blízkosti, až se trup plavidla trásl a člověk si nemohl být jistý, jestli s ním další hlubinná puma neudělá krátký proces. Z námořnictva ho jako invalidu propustili v roce 1948 s podezřením na tuberkulózu, rok se pak kurýroval. Nakonec se dal jako poručík k Marine-Küstenpolizei, pobřežní stráž, protože neměl nic lepšího na práci. Ten samý rok si vzal Klaru Eckartovou, zdravotní sestru, se kterou se seznámil v sanatoriu pro tuberáky. V roce 1952 nastoupil k hamburskému Kripu. V roce 1954, kdy Klara otěhotněla a manželství už špelo k rozpadu, ho povýšili na pozici v Berlíně. Paul – Pili – se narodil přesně před deseti lety a jedním měsícem.

Co se pokazilo? Klaru z ničeho nevinil, ta se nezměnila. Byla to odjakživa silná žena, která měla pár prostých životních přání – domov, rodinu, přátele, přízeň okolí. Zato March, ten se změnil. Po deseti letech u námořnictva a dvanácti měsících prožitých v téměř naprostém odloučení ho čekal na souši svět, který sotva poznával. Cestou do práce, při sledování televize, při jídle s přáteli, dokonce, Bůh mu pomáhej, když spal po boku svojí ženy, si někdy představoval, že se dál plaví na ponorce, že osaměle a ostražitě klouže pod hladinou každodennosti.

V poledne vyzvedl Piliho u Klary, v přízemním domku na jihu města, uprostřed ohyzdné poválečné zástavby. Zaparkoval na ulici, dvakrát zatroubil a dával pozor, jestli se v obýváku pohne záclona. Rituál, díky kterému se vystříhali trapných setkání, se během pěti let od rozvodu vyvinul bez slůvka domluvy. Podstupovali ho podle přísného říšského zákona o manželství každou

čtvrtou neděli, pokud to práce dovolovala. V úterý vídal March syna málokdy, ale děti měly zrovna týdenní prázdniny, které od padesátého devátého nepřípadaly na Velikonoce, ale na Führerovy narozeniny.

Dveře přízemního domku se otevřely. Pili v nich stál jako dětský herec, kterého chtějí proti jeho vůli vystrčit na jeviště. Oblečený byl v nové uniformě Jungvolku, sestávající z nažehlené černé košile a tmavě modrých šortek. Beze slova nastoupil do auta, kde ho March neohrabaně objal.

„Sluší ti to. Co ve škole?“

„Dobrý.“

„A máma?“

Chlapec pokrčil rameny.

„Co bys dneska rád?“

Další pokrčení ramen.

Naobědvali se na Budapester StraÙe naproti zoo, v moderní restauraci s vinylovými židlemi a stoly s plastovou deskou. Otec a syn, jeden o pivo a párcích, druhý o jablečném džusu a hamburgeru. Bavili se o Jungvolku a Pili hned ožil. Dokud se z člověka nestal Pimpf, jak se mladým členům říkalo, zůstával „nebožákem bez uniformy, který se ještě nezúčastnil schůze ani pochodového cvičení“. Přijímalo se od desíti let a ve čtrnácti následoval plnohodnotný přestup k Hitlerjugend.

„Na přijímačkách jsem byl první.“

„Šíkula.“

„Musíš uběhnout šedesátku za dvanáct sekund,“ vykládal Pili. „Skáče se do dálky a vrhá se koulí. Taky se jde puťák, který trvá jeden a půl dne. Píše se test z filozofie strany. A recituje se Píseň Horsta Wessela.“

March se polekal, že se Pili dá do zpěvu, a urychleně mu vpadl do řeči: „A dýka?“

Syn zalovil v kapse a soustředěně svažtil čelo. Celá máma, pomyslel si March. Stejně široké lícní kosti,

stejně plná ústa, ty samé hnědé oči posazené s vážným výrazem daleko od sebe. Pili opatrně položil dýku na stůl a March ji zvedl. Připomněla mu den, kdy obdržel svou vlastní, kdy to mohlo být? Ve třicátém čtvrtém? Vzrušení chlapce, který se domnívá, že získal přístup do mužské společnosti. March dýku obrátil. Na světle se blýskl hákový kříž vyvedený na druhé stráně. March dýku potěžkal a zas ji synovi vrátil.

„Jsem na tebe pyšný,“ zalhal. „Na co bys měl chuť teď? Můžeme zajít do kina nebo do zoo.“

„Chtěl bych se projet autobusem.“

„Ale tím už jsme jeli minule. A předminule taky.“

„To je mi jedno. Chci jít na autobus.“

„Velká síň je největší stavbou na světě. Zvedá se do výšky přesahující čtvrt kilometru a příležitostně se její vrcholek ztratí v oblacích, jako například dnes. Samotná kupole dosahuje průměru sto čtyřiceti čtyř metrů a Svatopetrská bazilika v Římě by se do ní vešla šestnáctkrát.“

Projeli celou třídu Vítězství a dospěli na Adolf-Hitler-Platz. Nalevo bylo náměstí ohrazené sídlem nejvyššího velení Wehrmachtu, napravo Novým kancléřstvím a Führerovým palácem. Vpředu se tyčila síň, jejíž šed se s klesající vzdáleností postupně rozptylovala. Zblízka už se dalo rozeznat, že fasádu podpírají sloupy ze švédské červené žuly. Po stranách střežily sloupořadí zlaté sochy Atlanta a Terry, nesoucí na bedrech kulová ztvárnění nebes a země.

Stavba se skvěla stejnou křišťálovou bělostí jako satební dort, jen tepaná měděná kopule byla matně zelená. Pili nehybně stál v přední části autobusu.

„Velká síň se využívá pouze při nejvýznamnějších příležitostech celoříšského významu a pojme sto padesát tisíc lidí. Nepředvídanou zajímavostí je, že lidský

dech se sráží pod klenbou v mraky, z nichž se pak snáší jemný deštík. Velká síň je jedinou stavbou na světě, která vytváří vlastní klima...”

March už to všechno znal. Vyhlédl z okna a vzpomněl si na mrtvolu v bahně. Plavky! To si chtěl staroch jít při pondělku na noc zaplavat? Už v podvečer přitáhly nad Berlín černé mraky. Když se konečně strhla bouře, padaly proudy deště jako ocelové pruty, tloukly do ulic a střech a přehlušily i hromobití. Že by sebevražda? Jen si to představ. Ponoří se do studeného jezera, vyrazí doprostřed a ve tmě šlape vodu, sleduje blesky nad stromy a čeká, až se o zbytek postará únava...

Pili se vrátil na sedadlo, ale samým vzrušením na něm poskakoval nahoru a dolů.

„Uvidíme Führera, tati?“

March se s provinilým pocitem vytrhl ze zamyšlení. Klara si často stěžovala, že je myšlenkami věčně jinde: „I když jsi se mnou, tak jako bys tu nebyl...”

„Neřekl bych,“ zklamal Piliho.

Průvodkyně pokračovala: „Napravo vidíte kancléřství a Führerovo sídlo. Jeho průčelí je rovných sedmáct set metrů široké a o sto metrů tak překonává průčelí paláce, jež Ludvík XIV. nechal vybudovat ve Versailles.“

Pomalou projížděli kolem a kancléřství postupně nastavovalo rudé mozaiky, bronzové lvy, pozlacené siluety, nápisy gotickým písmem... Podobalo se čínskému drakovi, pospávajícímu na okraji náměstí. Pod vlajícím praporem se svastikou stála v pozoru čestná stráž čtyř esesáků. Fasáda postrádala okna, ale ve výšce pátého podlaží se vyjímal balkon, na kterém se Führer při zvláštních příležitostech ukazoval milionovým zástupům. I teď se našlo pár desítek turistů, kteří upírali zrak na dobře zabedněná okna a v tvářích se jim zračilo očekávání a naděje.

March stočil pohled k synovi. Pili byl u vytržení a svíral dětskou dýku jako krucifix.

Autobus je vyložil před nádražím Berlín-Gotenland, na stejném místě, kde nastupovali. Projížďka skončila po páté, kdy už bledlo i poslední denní světlo a den zhnušeně lámal hůl sám nad sebou.

Vchod do stanice chrlil zástup lidí, vojáky s krosnami a s děvčaty nebo s manželkami po boku, gastarbeiter s lepenkovými zavazadly a urousanými, špagátem převázanými uzlíčky, osadníky, kteří za sebou měli dvoudenní průjezd stepí a teď ohromeně zírali na tu záplavu světél a lidí. Všude uniformy, tmavě modré, zelené, hnědé, černé, šedivé, khaki. Připomínalo to konec směny ve fabrice: Stejně jako v továrně tu zvonily kovové výhybky a ozývalo se ostré hvízdání a stejně jako v továrně byla ve vzduchu cítit horkost a olej, zatuchlina a železitý prach. Ze zdí bily do očí vykřičníky. „Udržuj bdělost!“ „Pozor! Okamžitě hlas podezřelá zavazadla!“ „Nebezpečí teroristického útoku!“

Vlaky se čtyřmetrovým rozchodem kol a veliké jako domy vyjížděly z nádraží do nejzazších koutů Říše, do Gotenlandu, tedy na někdejší Krym, a do Theoderichshafenu, tedy někdejšího Sevastopolu; do gouvernementu Taurida a jeho hlavního města Melitopolu, do Volyně-Podolí, do Žytomyru, Kyjeva, Mikolajivu, Dněpropetrovska, Charkova, Rostova, Saratova... Berlín-Gotenland byl hlavním železničním uzlem nového světa. Z rozhlasu zněla předehra z *Coriolana*, přerušovaná hlášením o příjezdech a odjezdech. March chtěl při proplétání davem uchopit Piliho ruku, ale hoch se mu vymanil.

Patnáct minut jim zabralo, než vyjeli z podzemních garáží, a dalších patnáct, než se vymotali z ucpaných ulic kolem nádraží. Oba mlčeli. Byli už skoro zpátky

v Lichtenrade, když Pili zčistajasna vyhrkl: „Ty jsi asociál, vid’?“

Z desetiletých rtů a s Piliho pečlivou výslovností znělo to slovo tak prapodivně, až Marche málem rozesmálo. Asociál stál ve stranickém lexikonu zločinců jen o stupínek pod zrádcem. Nepřispíval na každoroční zimní charitu. Nevstupoval do nespočetných národně socialistických spolků, do NS lyžařské federace, do NS turistického oddílu, do Velkoněmeckého motoklubu, do NS sdružení příslušníků kriminální policie. Jednou v Lustgartenu dokonce narazil na přehlídku, kterou pořádala NS liga nositelů vyznamenání za záchranu života.

„Nesmysl.“

„Strejda Erich říkal, že to je pravda.“

Tak Erich Helfferich se vyšvihl na strejdu Ericha. Byl to fanatik nejhrubšího zrna, pracoval na plný úvazek v berlínském sídle Strany. Všetečný obrýlený vedoucí chlapeckého oddílu... March pevně sevřel volant. Helfferich se s Klarou scházel poslední rok.

„Říkal, že nehajluješ a vyprávíš vtipy o Straně.“

„A odkud toho tolik ví?“

„Říkal, že na tebe mají na sekretariátu spis a že je jen otázka času, než tě seberou.“ Samou hanbou měl jeho syn slzy na krajíčku. „Podle mě je to pravda.“

„Pili!“

To už parkovali před domem.

„Nenávidím tě,“ oznámil mu Pili klidně a bez zakolísání. Potom vystoupil. March oběhl auto a vyrazil za synem po cestičce. V domě se rozštěkal pes.

„Pili!“ zakřičel March podruhé.

Dveře se otevřely. Stála v nich Klara v uniformě NS svazu žen. Za ní se schovával Helfferich v hnědé uniformě. Ven vyběhlo štěně vlčáka a začalo skákat na Piliho. Hoch se protáhl kolem matky a zmizel uvnitř

domu. March chtěl vejít záním, ale Klara mu zastoupila cestu.

„Nech kluka na pokoji. Vypadni. Už nás neotravuj.“

Za obojek vtáhla psa dovnitř. Zabouchnuté dveře ztlumily jeho skučení.

Na zpáteční cestě do centra musel March na toho psa pořád myslet. Uvědomil si, že to byl v celém domě jediný tvor bez uniformy.

Byl by se zasmál, kdyby mu nebylo tak mizerně.

„To byl zas den,“ postěžoval si Max Jaeger, zatímco si na ústředí oblékal kabát. Bylo půl osmé večer. „Na policii nikdo nic neodevzdal, oblečení, nic. V seznamu pohřešovaných jsem se vrátil až do čtvrtka a houby. Od chvíle, kdy tak zhruba vypustil duši, už uplynulo víc než dvacet čtyři hodin a on nikomu nechybí. Co když to vážně byl jenom bezdomovec?“

March úsporně zavrtěl hlavou. „Na to byl moc dobře živený. A bezdomovci nemívají plavky, to mi věř.“

„Vrchol je,“ potáhl Max naposled z doutníku a zamáčkl ho, „že mám ještě večer stranickou schůzi. *Německá matka – bojovnice na domácí frontě.*“

Jako všichni vyšetřovatelé Kripa včetně Marche držel Jaeger hodnost Sturmbannführera SS, na rozdíl od něj však loni vstoupil do Strany. Ne že by mu to March vyčítal. Jedině straníci měli nárok na povýšení.

„Hannelore jde taky?“

„Hannelore? Držitelka bronzového čestného kříže německé matky? Že váháš.“ Max pohlédl na hodinky. „Máme tak akorát čas na jedno, co ty na to?“

„Promiň, dneska ne. Doprovodím tě dolů.“

Rozloučili se na schodech před ústředím. Jaeger mu mávnul a vykročil doleva k baru na Oberwallstraře. March se dal doprava k řece. Nasadil svižné tempo. Přestalo pršet, ale dál bylo vlhko a mlha se nezvedala. Předválečné lampy se leskly na černém chodníku. Mezi domy tlumeně zazněl hluboký tón mlhové sirény na Sprévě.

March zahrnul za roh, vydal se podél řeky a vychutnával si chladný noční vzduch, který mu ovíval tvář.

Proti proudu supěl člun s jediným osamělým světlem na přídi. Černá voda mu za zádi kypěla jako v kotli, jinak panovalo naprosté ticho. Po autech ani památky

a všude liduprázdno. Město jako by se ve tmě rozplynulo. March se jen nerad oddělil od řeky a přes Spittelmarkt došel na SeydelstraÙe. Zakrátko vstoupil do městské márnice.

Doktor Eisler už odešel domů, jak se dalo čekat. „Miluji tě,“ vzdychl ženský hlas v opuÙtěné recepci, „a chci s tebou mít děti.“ Zřízenec ve flekatém bílém pláÙti se neochotně odvrátil od přenosné televize a zkontroloval Marchovy doklady. Zapsal si ho, vzal svazek klíčů a pokynul mu, aby šel za ním. Za zády se jim ozvala znělka mýdlové opery, kterou Reichsrundfunk uváděl večer co večer.

Létací dveře je zavedly do chodby, která se v ničem neliÙila od tuctu takových na Werderscher Marktu. Někdo určitě zastává funkci říÙského koordinátora pro zelené linoleum, napadlo Marche. Nastoupili se zřízenecem do výtahu, kovová mříž s třeskem zaklapla a klec se rozjela do sklepa.

U vchodu do márnice si pod cedulí Zákaz kouření zapálili. Jako zkušení profesionálové k tomu měli svůj důvod: Nesnažili se zakrýt pach mrtvol, protože v chlazené místnosti se odér rozkladu beztak nešířil, ale přebít štiplavé výpary dezinfekce.

„Chcete toho starocha, jak ho přivezli po osmé?“

„Toho,“ přisvědčil March.

Vrátný vzal za rozměrné madlo a těžké dveře mu otevřel. Uvnitř je uvítal závan chladného vzduchu. Nesmlouvavé neonové zářivky osvětlovaly bílou dlaždičkovou podlahu, zlehka se z obou stran svažující k odtoku uprostřed. Zdi byly vroubené chladícími boxy z těžkého kovu, jako by k nim stály přiřazené registry. Vrátný vzal z háčku u vypínače podložku s připnutým papírem a při chůzi odpočítával čísla.

„Tady ho máte.“

Strčil podložku do podpaží a prudce zásuvku otevřel. March k ní přistoupil a odhrnul bílé prostěradlo.

„Můžete už jít, jestli chcete,“ řekl bez ohlednutí.
„Zavolám vás, až skončím.“

„To nejde. Předpisy.“

„Abych neznehodnotil důkazy? Dejte mi svátek.“
Napodruhé nevypadalo tělo o nic lépe. Tvrdá, odulá tvář, drobné oči a krutá ústa. Až na pár pramínků bílých vlasů téměř holá pleš. Ostrý nos se dvěma jasně ohraničenými otlačeninami u kořene. Muž musel už léta nosit brýle. Znaménka na tváři neměl, ale na obou lících se vyjímalý symetrické modřiny. March mu strčil prst do úst a nenahmátl nic než měkké dásně. Oběti někdo musel vyrazit úplnou zubní protézu.

Zase prostěradlo přetáhl. Muž měl široká ramena a trup siláka, tloustnout teprve začínal. March prostěradlo úhledně přeložil pár centimetrů nad pahýlem. K mrtvým se vždycky choval uctivě. V prestižních ordinacích na Kurfürstendammu by se nenašel doktor, který by ke své klientele přistupoval se stejnou laskavostí jako Xavier March.

Dechem si zahřál ruce a sáhl do kapsy kabátu. Vytáhl dvě bílé kartičky a drobné plechové pouzdro, které následně otevřel. Cigaretový kouř chutnal hořce. Uchopil mrtvolu za levé zápěstí – ten chlad ho vždy znovu vyvedl z míry – a tlakem narovnal prsty. Každý pečlivě přitlačil bříškem do černého inkoustového polštářku v pouzdře. Pak pouzdro odložil, vzal první kartičku a každý prst na ni otiskl. Když byl s výsledkem spokojený, zopakoval totéž se starcovou pravicí. Zřízenec fascinovaně přihlížel.

Černé skvrny na zhanobených bílých rukou bily do očí.

„Umyjte ho,“ rozkázal March.

Ředitelství říšské kriminální policie sice leží na Werderscher Marktu, ale opravdová policejní práce se ode-